

Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg
(Gemeente Ooststellingwerf, Fr.)

Een Inventariserend
Archeologisch Veldonderzoek
Steekproefrapport 2011-02/07

*Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg
(Gemeente Ooststellingwerf, Fr.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van
Gemeente Ooststellingwerf via
BügelHajema Adviseurs bv.

Steekproefrapport 2011-02/07
ISSN 1871-269X
auteur 1: drs. J.M.G. Bongers (fysisch geograaf)
auteur 2: M.L.J. Bergmans BA
autorisatie: dr. J. Jelsma (senior archeoloog)

De Steekproef werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 3.2.

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door De
Steekproef bv, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, Zuidhorn, maart 2011

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.
De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3, 9801 TG Zuidhorn
Laan van Chartreuse 174, 3552 EZ Utrecht

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteekproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteekproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

Samenvatting

1. Inleiding.....	1
1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.2 LS01).....	1
1.2 Locatiebeschrijving (KNA 3.2 LS02).....	2
2. Bureauonderzoek.....	4
2.1 Bronnen.....	4
2.2 Fysische geografie (KNA 3.2 LS04).....	4
2.3 Archeologie (KNA 3.2 LS04).....	6
2.4 Historische geografie (KNA 3.2 LS03).....	7
2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.2 LS05).....	8
3. Veldonderzoek.....	10
3.1 Aanpak veldonderzoek (KNA 3.2 VS01).....	10
3.2 Resultaten veldonderzoek (KNA 3.2 VS02, VS03).....	11
4. Conclusies en advies.....	14

Appendix:	- archeologische periodes
	- archeologische kaart
	- boorstaten
	- laagbeschrijvingen boringen volgens Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Samenvatting

In verband met geplande woningbouw heeft een inventariserend archeologisch veldonderzoek plaatsgevonden in een plangebied bij de Hoofdweg/ Kloosterweg te Elsloo, gemeente Ooststellingwerf, provincie Fryslân. De daarmee gepaard gaande graafwerkzaamheden kunnen eventueel aanwezige grondsporen aantasten. Doel van het onderzoek is vast te stellen of in het gebied archeologische waarden aanwezig zijn die door de bodemingrepen bedreigd worden.

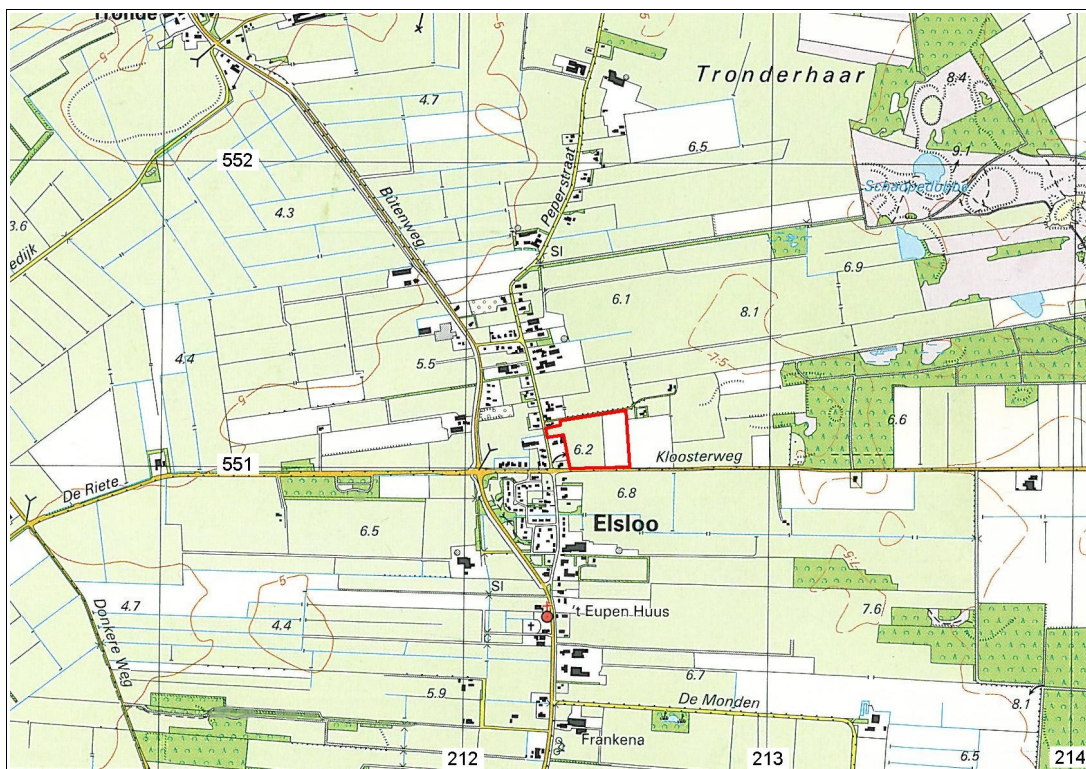
Het onderzoek bestaat uit een bureau- en een veldonderzoek. Bij het bureauonderzoek zijn bronnen geraadpleegd op het gebied van fysieke geografie, archeologie en historische geografie. Bij het veldonderzoek is een veldkartering uitgevoerd en zijn 22 boringen geplaatst om archeologische indicatoren op te sporen en om de gaafheid van de bodem te bepalen.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied op een lichte verhoging in het landschap ligt. Binnen 0,9 kilometer afstand zijn geen archeologische vondsten gemeld. Op een kilometer afstand zijn resten gevonden van een mesolithische vindplaats. Uit het veldonderzoek blijkt dat het terrein geëgaliseerd is. Daardoor is de kwaliteit van de bodem in de zuidoostelijke helft over het algemeen slecht. Tussen dit deel en een laagte in de noordwestelijke hoek ligt een zone waar de kwaliteit van de bodem nog wel redelijk is. Van eventueel aanwezige archeologische grondsporen kunnen hier de diepere delen bewaard gebleven zijn. Aanwijzingen voor de mogelijke aanwezigheid van sporen zijn gevonden in de vorm van drie stukken bewerkt vuursteen en veertig stukken onbewerkt verbrand vuursteen. Het advies luidt om ter plaatse van de genoemde zone geen bodemingrepen te plegen of anders een proefsleufonderzoek te laten uitvoeren.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.2 LS01)

In opdracht van Gemeente Ooststellingwerf vertegenwoordigd door mevrouw T. Wuite, via BügelHajema Adviseurs bv vertegenwoordigd door mevrouw M.E. Plantenga, is een inventariserend archeologisch veldonderzoek uitgevoerd in plangebied Hoofdweg/Kloosterweg te Elsloo, gemeente Ooststellingwerf, provincie Friesland (zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is de geplande nieuwbouw van elf tot zeventien woningen plus drie woningen in het kader van de 'rood-voor-rood-regeling' op de locatie. De hiermee gepaard gaande graafwerkzaamheden kunnen eventueel aanwezige archeologische grondsporen aantasten. De verstoringsdiepte was ten tijde van het onderzoek nog niet bekend. Het doel van het onderzoek is vast te stellen of in het gebied archeologische waarden aanwezig zijn die door de ingrepen bedreigd worden.

Figuur 1: Elsloo op de topografische kaart 1:25.000 uit 2000. Onderzoekgebied Hoofdweg/Kloosterweg is rood omlijnd weergegeven.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek. Bij het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied gemaakt aan de hand van beschikbare

fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Daartoe is gezocht naar archeologische indicatoren en is bepaald wat de gaafheid van de bodem is.

1.2 Locatiebeschrijving (KNA 3.2 LS02)

Plangebied Hoofdweg/Kloosterweg ligt aan de oostrand van het dorp Elsloo (zie Figuur 1). De westelijke grens wordt gevormd door de achterzijde van de percelen van Hoofdweg nummers 11 en 13 en een klein deel grenst aan de Hoofdweg zelf. De noordelijke grens bestaat uit een houtwal, de zuidelijke uit de Kloosterweg. Een weiland sluit het plangebied aan de oostkant af. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied in gebruik als akker (zie Figuur 2).

Figuur 2: Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg: foto van het plangebied genomen in westelijke richting.

Tabel 1: Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg: administratieve gegevens.

provincie:	Friesland
gemeente:	Ooststellingwerf
plaats:	Elsloo
toponiem:	Hoofdweg/Kloosterweg
bevoegde overheid:	Gemeente Ooststellingwerf
opdrachtgever:	Gemeente Ooststellingwerf via BügelHajema Adviseurs bv
oppervlakte:	3,6 hectare
hoogte:	6 meter + NAP
grenscoördinaten:	noordwest: 212,260/551,135 noordoost: 212,525/551,195 zuidwest: 212,355/551,000 zuidoost: 212,535/551,000
kaartblad:	11H
onderzoeksmeldingsnr:	45134
uitvoeringsperiode:	15 februari 2010
diepte onderzoek:	120 centimeter beneden maaiveld
beheer documentatie:	De Steekproef bv, E-depot, RCE, Noordelijk Archeologisch Depot, Dinoloket Deltares (boorgegevens)

2. Bureauonderzoek

2.1 Bronnen

Voor het bureauonderzoek zijn onderstaande bronnen gebruikt:

Tabel 2: Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg: geraadpleegde literatuur en andere bronnen.

AHN-Viewer. www.AHN.nl. Actueel Hoogtebestand Nederland. Rijkswaterstaat, Adviesdienst Geoinformatie en ICT.

Grote Provincie Atlas 1:25.000. Wolters-Noordhoff Atlasproducties bv, Groningen, 2000.

Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode. Archeologie Leidraad 3. J.H.A. Bosch, 7 maart 2005.

ARCHIS 2. Het online registratie- en informatiesysteem van de RCE.

Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Blad 11 Oost Heerenveen. Stichting voor Bodemkartering. Wageningen, 1976.

Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) [ARCHIS].

Dinoloket TNO. www.dinoloket.nl

Friese Archeologische MonumentenKaart Extra (FAMKE). www.fryslan.nl

Grote Historische Provincie Atlas 1:25.000, Friesland 1853-1856. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1992.

Grote Historische topografische Atlas ± 1926-1934, Friesland schaal 1:25:000. Uitgeverij Nieuwland, 2006.

Grote Topografische Atlas van Nederland schaal 1:50.000. 2 Noord-Nederland. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1998.

Huguenin, de Atlas van. Militair-topografische kaarten van Noord-Nederland, 1819-1829. H.J. Versfelt en M. Schroor. Heveskes Uitgevers. Groningen/Veendam, 2005.

De Ondergrond van Nederland. E.E.J. de Mulder, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong. Wolters-Noordhoff bv Groningen / Houten, 2003.

Schotanus Beschryvinge van de Heerlyckheydt van Frieslandt 1664. Facsimile-uitgave 1978. De Tille bv Leeuwarden/Theatrum Orbis Terrarum bv Amsterdam.

Www.WatWasWaar.nl

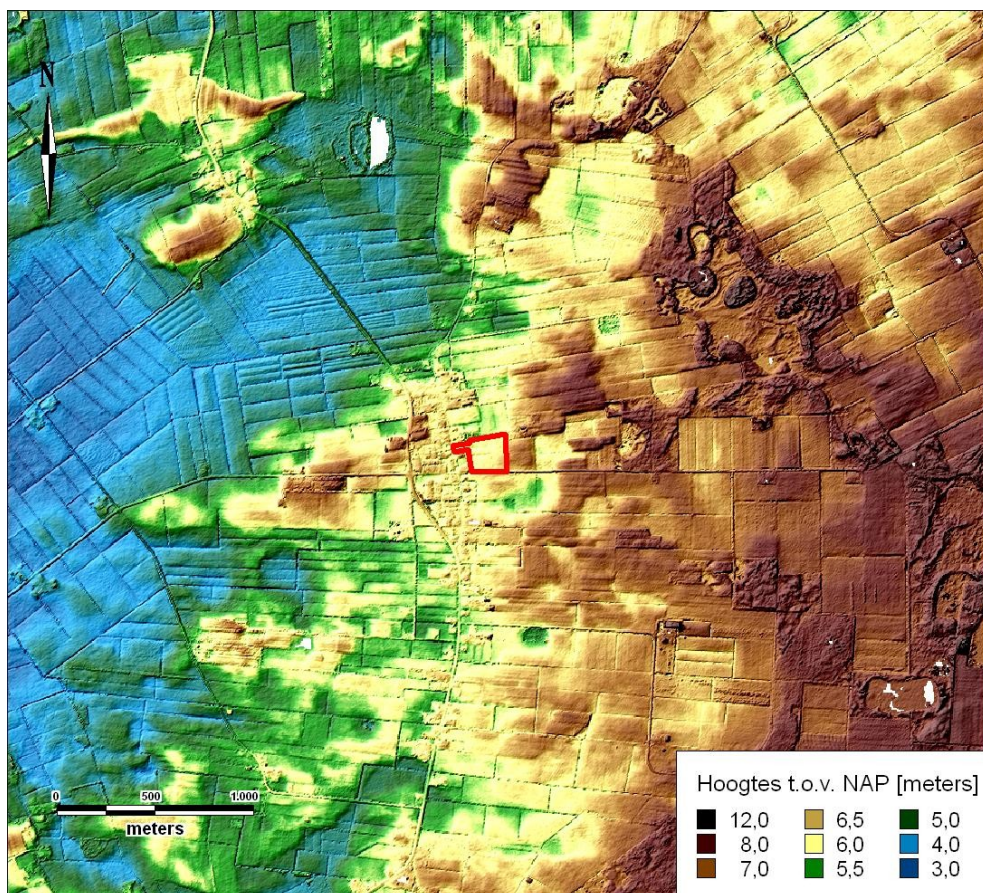
2.2 Fysische geografie (KNA 3.2 LS04)

Elsloo ligt op een lichte verhoging in het landschap bestaande uit grondmorene (geomorfologische kaart: 3L2). Het plangebied loopt op naar het oosten (zie Figuur 3). Ten oosten bevindt zich het Drents-Friese woud waar verschillende natuurlijke landschappen als stuifzanden, vennen, veentjes, bos en heide elkaar

afwisselen. Op paleogeografische reconstructies wordt ter hoogte van Elsloo tot en met de middeleeuwen een keileemgebied weergegeven. (De Mulder *et al.*, 2003). Het lijkt nooit overdekt te zijn geweest met veen.

Op de bodemkaart is de bodem ter hoogte van het plangebied geclassificeerd als een laarpodzol met leemarm en zwak lemig fijn zand (cHn21). Deze gronden met een matig dik cultuurdek kunnen tot de oude ontginningen worden gerekend.

Binnen het plangebied geldt voor de noordwestelijke helft grondwatertrap V* en voor de zuidoostelijke helft grondwatertrap VI. Het '*' geeft aan dat dit deel van het gebied als gevolg van ruilverkavelingen een verbeterde waterbeheersing heeft ten opzichte van een normale grondwatertrap V. Dit wil zeggen dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand tussen de 20 en 40 centimeter beneden maaiveld ligt en de gemiddeld laagste stand meer dan 120 centimeter bedraagt. Voor grondwatertrap VI geldt een gemiddeld hoogste stand van 40-80 centimeter beneden maaiveld en een gemiddeld laagste stand van meer dan 120 centimeter.

Figuur 3: Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg op een hoogtekaart gemaakt met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Het plangebied is rood omlijnd weergegeven en ligt op een kleine verhoging.

2.3 Archeologie (KNA 3.2 LS04)

Uit het plangebied en tot 900 meter rondom zijn bij het Centraal Monumenten Archief (CMA) en het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geen meldingen bekend van archeologische terreinen of vondsten (zie Appendix Archeologische Kaart). Op de archeologische kaart staan vanaf een afstand van 900 meter één archeologisch terrein en een tiental waarnemingen. Alle waarnemingen zijn administratief geplaatst, wat wil zeggen dat de exacte vondstlocatie niet bekend is. De hieronder genoemde afstanden zullen dan ook bij benadering zijn.

Binnen 2,5 kilometer oostelijk en noordoostelijk zijn zes waarnemingen bekend (12283, 12291, 12297, 12308, 12310 en 12318, zie Tabel 3). De jongste vondst bestaat uit dakpannen en bakstenen van een 17^e eeuwse boerderij (12283). Overblijfselen uit de steentijd zijn gevonden in de vorm van vindplaatsen met vuurstenen werktuigen (12308, 12310 en 12297). Aan de hand van vuurstenen werktuigen en afslagen (12318) kon de aanwezigheid van een mesolithische verblijfplaats worden vastgesteld (8228). Bijzonder is de vondst van twee bronzen armbanden gevonden in een met veen gevulde dobbe. Deze sieraden dateren uit de late bronstijd (12291).

Meer prehistorisch materiaal is gemeld op vijf locaties op een strook van twee kilometer ten noorden van het plangebied (12276, 12277, 12278, 12317 en 12322). Onder andere vuurstenen schrabbers, stekers en afslagen laten zien dat er binnen de regio al vanaf het laat-paleolithicum menselijke activiteiten hebben plaatsgevonden (12267, 12277, 12278 en 12317). Aanwijzingen voor menselijke begravingen werden gevonden ter hoogte van waarneming 12322. Hier werden enkele grafheuvels uit het neolithicum en de ijzertijd blootgelegd en kwamen scherven standvoetbeker-aardewerk, een Harpstedt-urn met deksel, een stenen spits en bijl aan het licht (12322). De vondst van scherven kogelpotaardewerk en een steelpan (12277) wijzen op menselijke activiteiten tijdens de late middeleeuwen.

Tabel 3: Archeologische waarden in de omgeving van Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg. Voor de dateringen zie Appendix Archeologische Periodes en voor de ligging zie Appendix Archeologische Kaart.

CMA/CAA	RD-coördinaten	Datering	Omschrijving
monumenten			
8228 (11H-012)	213,553/552,084	mesolithicum	nederzetting
waarnemingen			
12276 (11HZ-1)	210,000/552,580 admin. geplaatst	mesolithicum	onbekend aantal vuurstenen artefacten

12277 (11HZ-2)	210,700/552,800 admin. geplaatst	paleolithicum laat B	vuurstenen stekers, schrabbers, afslagen, stekers van het type 'krombeksteker/Zinke' (Hamburg-cultuur)
		paleolithicum laat B – mesolithicum	stenen kernen
		mesolithicum	vuurstenen werktuigen
		middeleeuwen laat A	scherven kogelpotaardewerk en scherven van steelpan type Dorestad III
12278 (11HZ-3)	213,300/553,070 admin. geplaatst	paleolithicum – nieuwe tijd	onbekend aantal stuks vuursteen
12283 (11HZ-8)	213,470/551,150 admin. geplaatst	nieuwe tijd B	fragmenten van bakstenen en dakpannen van een 17 ^e eeuwse boerderij
12291 (11HZ-16)	214,760/551,580 admin. geplaatst	bronstijd laat	twee bronzen armbanden (Eems-cultuur)
12297 (11HZ-21)	215,000/552,000 admin. geplaatst	paleolithicum – bronstijd	vuursteenvindplaats
12308 (11HZ-30)	213,000/552,000 admin. geplaatst	paleolithicum laat B – neolithicum	vuurstenen werktuigen
12310 (11HZ-32)	215,000/551,000 admin. geplaatst	paleolithicum laat B – neolithicum	vuurstenen werktuigen
12317 (11HZ-39)	211,960/553,140 admin. geplaatst	mesolithicum	vuurstenen werktuigen en afslagen als onderdeel van een vuursteenatelier
12318 (11HZ-40)	213,500/552,000 admin. geplaatst	mesolithicum	vuurstenen werktuigen en afslagen als onderdeel van een vuursteenatelier
12322 (11HZ-44)	215,000/553,000 admin. geplaatst	neolithicum laat A	scherven van standvoetbekers (type 1a beker) afkomstig uit grafheuvel 1, een standvoetbeker, een stenen spits (type denneboom) uit grafheuvel 3. Behorend tot de Enkelgraf-cultuur.
		neolithicum midden – laat B	een stenen en een vuurstenen bijl uit grafheuvel 3
		ijzertijd vroeg	scherven van een s-vormige pot, Harpstedt-urn met deksel afkomstig van een grafveld van de Eems-cultuur.

2.4 Historische geografie (KNA 3.2 LS03)

Het dorp Elsloo bevindt zich aan het begin van de 19^e eeuw midden in een heidegebied, de Appelscha Zandduinen genaamd. Op de kadasterkaart van 1811 (Makkinga, sectie D, blad 06, percelen B711 en B743) en volgens de bijbehorende perceelsinformatie is het plangebied in gebruik als weide. In het midden worden de twee percelen gescheiden door een houtwal. Op de

topografisch militaire kaart van 1819-1829 zijn de twee percelen als akkers weergegeven (zie Figuur 4). Op latere kaarten staat het echter weer als weiland gekarteerd. Blijkbaar was het afwisselend in gebruik. Halverwege de 20^e eeuw verdwijnt de houtwal van de kaart en is op dezelfde plek een sloot aanwezig. De zuidrand van het plangebied is vanaf 1959 tijdelijk in gebruik als akker, op de kaart van 1970 is het aangegeven als weiland. Op geen van de geraadpleegde kaarten is bebouwing waargenomen binnen het plangebied Hoofdweg/Kloosterweg.

Figuur 4: Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg op de topografisch militaire kaart uit 1819-1829, verschaald. Het plangebied is rood omlijnd weergegeven. Destijds was het in gebruik als akker. De heidegronden rondom Elsloo zijn in grijs weergegeven. Bron: Atlas van Huguenin, 2005.

2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.2 LS05)

Plangebied Hoofdweg/Kloosterweg te Elsloo ligt volgens de geomorfologische kaart op een grondmorene, die zich als een lichte welving in het landschap aftekent. Het oostelijke deel van het plangebied ligt hoger dan het westelijke deel. Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een veenmoeras in het verleden, waardoor het gebied tijdens alle archeologische periodes droog genoeg lijkt voor bewoning. Binnen een afstand van 2,5 kilometer van het plangebied zijn vondsten bekend van bewerkt vuursteen, begravingen, aardewerk en metaal.

Mogelijk kunnen archeologische indicatoren zoals vuursteen, houtskool en aardewerk tijdens het veldwerk worden aangetroffen. Volgens het historisch

kaartmateriaal is het plangebied afwisselend in gebruik geweest als weiland en akker, aanwijzingen voor bebouwing van het perceel zijn er niet. De voormalige houtwal en sloot kunnen de bodem ter plaatse hebben aangetast.

Op de Friese Archeologische MonumentenKaart Extra (FAMKE) valt het plangebied voor de periode steentijd - bronstijd onder 'quickscan' en voor de periode ijzertijd - middeleeuwen onder 'karterend onderzoek 3'.

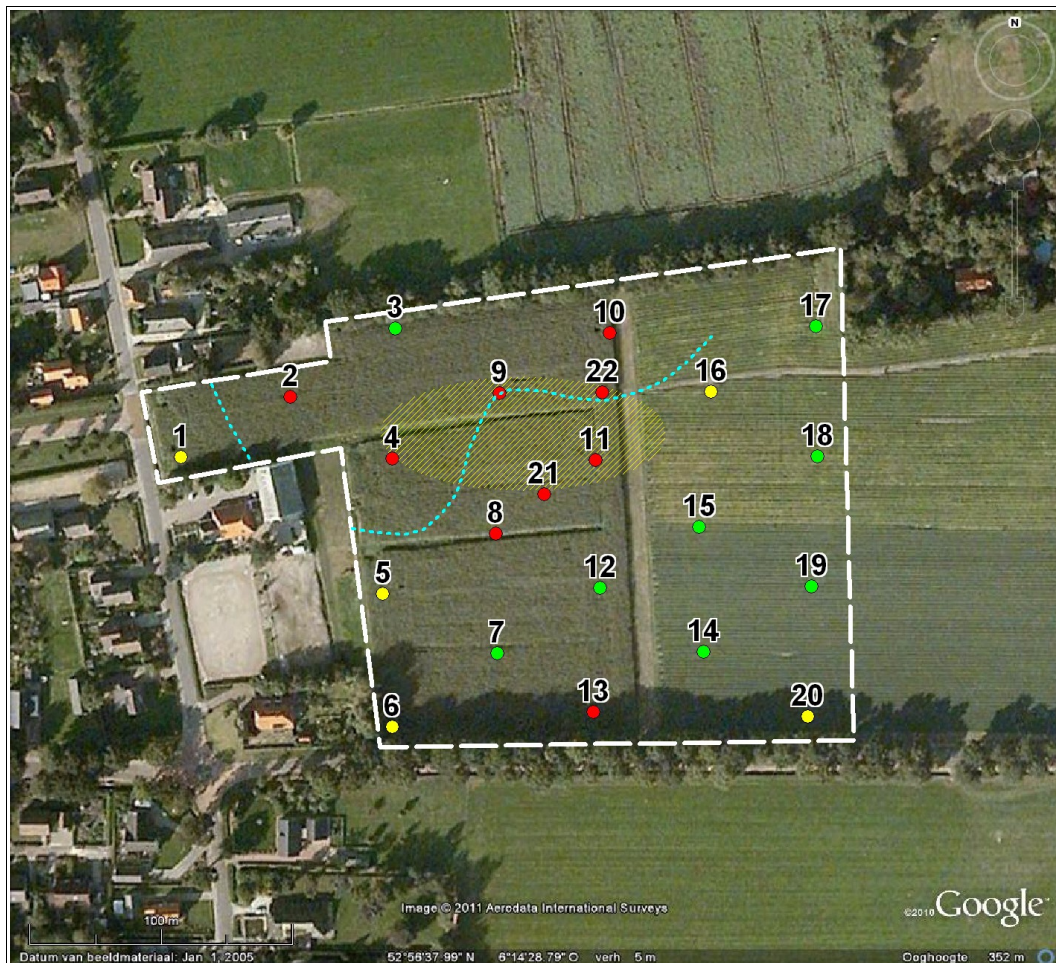
Tabel 4: Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg: gespecificeerde archeologische verwachting.

datering:	alle archeologische periodes mogelijk
complextypen:	nederzetting, begraving
omvang:	vanaf enkele meters doorsnede
diepteligging:	top van het zand
locatie:	hele terrein
prospectiekenmerken:	vuursteen, houtskool, aardewerk
mogelijke verstoringen:	voormalige houtwal en sloot

3. Veldonderzoek

3.1 Aanpak veldonderzoek (KNA 3.2 VS01)

Het veldonderzoek is uitgevoerd op 15 februari 2011. Er zijn 22 verkennende boringen verricht. De boringen zijn gedaan op raaien met een onderlinge afstand van veertig meter. Op deze raaien hebben ze een onderlinge afstand van vijftig meter (zie Figuur 5). Er zijn twee extra boringen (21 en 22) uitgevoerd om tot een dichtheid van zes boringen per hectare te komen.

Figuur 5: Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg: boorpuntenkaart. De onderbroken witte lijn is de grens van het plangebied. De genummerde punten zijn de locaties van de boringen. De betekenis van de kleuren: rood = donkerbruine inspoelingslaag (B) aanwezig, geel = lichtbruine overgangslaag (BC) aanwezig, groen = verstoord tot in gele zand (C). Ten noorden van de onderbroken blauwe lijn is een restant van een veenlaag aanwezig. Ter plaatse van het geel gearceerde deel zijn vondsten gedaan van verbrand vuursteen (zie Tabel 5 en Figuur 6).

De boringen zijn uitgevoerd met behulp van een edelmanboor van zeven centimeter doorsnede. Intacte bodemhorizonten zijn nageboord met een boor van twaalf centimeter doorsnede. Zodoende is extra monster verzameld en de kans op het aantreffen van archeologische indicatoren vergroot. Het opgeboorde zand is doorzocht op archeologische indicatoren door het te zeven in een zeef met mazen van vier millimeter. De boringen reiken tenminste tot enkele decimeters in het gele zand (C-horizont). Enkele boringen zijn dieper gedaan ter controle van de ondergrond. De boordieptes variëren tussen 0,8 en 1,9 meter beneden maaiveld. Van de boringen zijn de RD-coördinaten bepaald met behulp van GPS. De hoogtes van de boorlocaties zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland. De resultaten van de boringen zijn opgenomen in de Appendix in de vorm van boorstaten en laagbeschrijvingen.

Op het terrein is een veldkartering uitgevoerd door het af te lopen in banen met een onderlinge afstand van vijf meter. Het terrein was in gebruik als akker waar het afgelopen seizoen aardappels gestaan hadden. De vondstzichtbaar van de akker was goed (zie Figuur 2).

3.2 Resultaten veldonderzoek (KNA 3.2 VS02, VS03)

In het midden van plangebied Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg is geboord tot 1,9 meter diepte. Op deze diepte zit een zandige veenlaag die waarschijnlijk gevormd is op een lage natte plek tijdens een warmere periode van de laatste ijstijd (interstadaal). Op het veen volgt tot 0,9 meter beneden maaiveld een pakket matig fijn zand met onderin en bovenin gekryoturbeerde leemlagen. Aangezien de leem geen grind bevat en niet stug is, betreft het waarschijnlijk geen keileem maar beekleem. Een dergelijke leemlaag is eveneens in een laag, nat deel van het landschap afgezet. De bovenste 0,9 meter betreft matig fijn dekzand. In het noordwestelijke deel van het terrein is op het zand nog een restant van een veenlaag aangeboord (zie Figuur 5). Het laagste deel van het plangebied ligt in de noordwestelijke hoek bij boring 3.

In het grootste deel van het plangebied is in het zand een podzolbodem ontstaan. Alleen in het lage noordwestelijke deel is het zand hiervoor onvoldoende (lang) droog geweest. Hier is wel een inspoelingshorizont gevormd, maar die lijkt te bestaan uit humus afkomstig van het bovenliggende veen. De top van het pleistocene zand is het best bewaard gebleven in het lage deel. Bij boringen 2, 4 en 10 ligt nog een intacte afdekkende veenlaag. In de zone langs de laagte is de top van het pleistocene zand aangetast, maar is nog wel een deel van de inspoelingshorizont (B) bewaard gebleven (zie Figuur 5). In de oorspronkelijk hoogst gelegen zuidoostelijke helft van het plangebied is de bodem algemeen verstoord tot in het gele zand (C-horizont). Blijkbaar is het terrein geëgaliseerd waarbij zand van de zuidoostelijke helft is afgeschoven naar de noordwestelijk gelegen laagte.

Als gevolg van de egalisatie zullen in de zuidoostelijke helft van het plangebied archeologische grondsporen verloren zijn. Het noordwestelijke deel lijkt tijdens de prehistorie doorgaans te nat te zijn geweest als vestigingsplaats voor mensen. Het meest kansrijke deel voor de aanwezigheid van archeologische grondsporen ligt noordwestelijk van het midden van het plangebied (boringen 8, 9, 11, 21 en 22). Hier is de grond voldoende (lang) droog geweest voor podzolering en is een deel van de podzolibodem bewaard gebleven.

Noordwestelijk van het midden (zie Figuur 5) is een concentratie vuursteen gevonden aan het maaiveld (zie Tabel 5 en Figuur 6). Het gaat om 43 stukken steen waarvan 1 onverbrand bewerkt, 2 verbrand bewerkt en 40 verbrand onbewerkt. De drie bewerkte stukken dateren uit het mesolithicum of het neolithicum. De stukken vuursteen waarop geen bewerkingsporen gevonden zijn, kunnen in dezelfde periode door menselijk toedoen zijn verbrand. Verbrand vuursteen kan ook samen met verbrande kalk zijn opgebracht ten behoeve van de bodemvruchtbaarheid. Echter daarvan lijkt hier geen sprake gezien de concentratie van het materiaal op een beperkt deel van het terrein.

Figuur 6: Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg: vondsten. Voor beschrijving van de vondsten, zie Tabel 5.

Tabel 5: Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg: vondsttabel. De vondsten zijn afkomstig van het maaiveld. Vondsten 2, 3 en 4 zijn gevonden binnen enkele tientallen meters omtrek rond de vermelde coördinaten. De bewerkte stukken vuursteen (vondstnummers 1, 2 en 3) dateren uit de periode mesolithicum / neolithicum. Het materiaal wordt gedeponneerd bij het Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis.

	coördinaten	beschrijving
1	212,397 / 551,136	vuursteenafslag
2	212,420 / 551,120	vuurstenen schrabber op afslag, verbrand
3	212,420 / 551,120	vuursteenafslag, verbrand
4	212,420 / 551,120	40 brokken onbewerkt vuursteen, verbrand

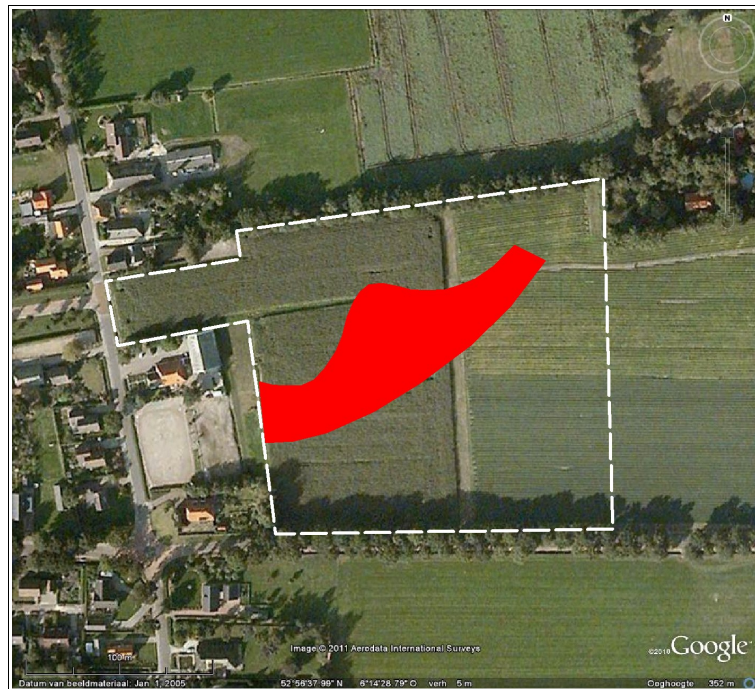
De vondsten wijzen op een vindplaats daterend uit de periode mesolithicum/ neolithicum. Alle stenen zijn gevonden in het gedeelte van het plangebied waar tijdens de egalisatie grond is aangevoerd. Daardoor is de oorspronkelijke herkomst van de vondsten onzeker. Mogelijk is het materiaal afkomstig uit de zuidoostelijke helft van het plangebied. Hier zullen eventueel geassocieerde sporen van bijvoorbeeld haardkuilen verloren zijn. Het is ook mogelijk dat het materiaal afkomstig is van een vindplaats in het midden van het plangebied. Doordat de kwaliteit van de bodem daar nog redelijk is, kunnen geassocieerde grondsporen er bewaard gebleven zijn.

4. Conclusies en advies

Plangebied Hoofdweg/Kloosterweg te Elsloo ligt op een lichte verhoging in het landschap. Binnen 0,9 kilometer afstand zijn geen archeologische vondsten gemeld. Op een kilometer noordoostelijk van het gebied zijn resten gevonden van een mesolithische verblijfplaats.

De noordwestelijke hoek van het plangebied lijkt door een relatief lage ligging nat waardoor deze niet geschikt lijkt te zijn geweest voor prehistorische bewoning. De rest van het gebied heeft langdurig droge omstandigheden gekend waardoor dat wel geschikt lijkt te zijn geweest als verblijfplaats. In de zuidoostelijke helft van het plangebied is de kwaliteit van de bodem slecht als gevolg van egalisatie. Daardoor zullen eventuele archeologische grondsporen daar verloren zijn. In de zone tussen dit deel en de noordwestelijke lage hoek is de kwaliteit van de bodem nog redelijk. Diepere delen van archeologische grondsporen, zoals bijvoorbeeld haardkuilen, kunnen daar bewaard gebleven zijn. Aanwijzingen voor dergelijke sporen zijn noordwestelijk van het midden gevonden in de vorm van drie stukken bewerkt vuursteen uit de periode mesolithicum of neolithicum en veertig stukken onbewerkt verbrand vuursteen. Mogelijk zijn geassocieerd met de vondsten nog archeologische grondsporen aanwezig in de genoemde zone waar de kwaliteit van de bodem redelijk is. Het archeologisch verwachtingsmodel dat resten aanwezig kunnen zijn uit alle archeologische periodes is voor het mesolithicum of het neolithicum bevestigd.

Op basis van de resultaten adviseren wij in de genoemde zone waar de kwaliteit van de bodem nog redelijk is (zie Figuur 7) geen bodemingrepen te ondernemen. Als toch ingrepen nodig zijn, adviseren wij een nader archeologisch onderzoek door middel van proefsleuven. Een dergelijk onderzoek dient te worden uitgevoerd door een daartoe bevoegd bureau volgens een vooraf door de bevoegde overheid vast gesteld Programma van Eisen (PVE). Voor de rest van het plangebied adviseren wij geen nader archeologisch onderzoek te ondernemen. Indien daar bij bodemingrepen onverhoopt toch artefacten of grondsporen worden ontdekt, dan dient hiervan direct melding te worden gemaakt bij de provinciaal archeoloog de heer G. de Langen 058-2925487 en bij de gemeente Ooststellingwerf conform de Monumentenwet 1988 artikelen 53 en 54.

Figuur 7: Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg: advieskaart. Het rode deel is de zone waar nog een redelijk intacte bodem ligt. Zuidoostelijk hiervan is de kwaliteit van de bodem slecht, noordwestelijk hiervan ligt een laagte die voor prehistorische menselijke bewoning te nat lijkt te zijn geweest. Wij adviseren ter plaatse in de rood gekleurde zone geen bodemingrepen te doen. Als toch ingrepen nodig zijn adviseren wij een nader archeologisch onderzoek door middel van proefsleuven.

Appendix

Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg

- archeologische periodes
- archeologische kaart
- boorstaten
- laagbeschrijvingen boringen volgens
Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Archeologische periodes

paleolithicum:		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP	romeinse tijd:	
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
neolithicum:		romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
brons tijd:		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
brons tijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
brons tijd midden:	1.800 - 1.100 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
brons tijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	nieuwe tijd:	
brons tijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
brons tijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 - heden

Appendix Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg: Archeologische Kaart

Archeologische Waarden volgens ARCHIS

215041 / 553240

Legenda

ONDERZOEKSGBIED

WAARNEMINGEN

VONDSMELDINGEN

TOP10 ((c)TDN)

MONUMENTEN

archeologische waarde

hoge archeologische waarde

zeer hoge archeologische waarde

zeer hoge arch waarde, beschermd

0 1 km

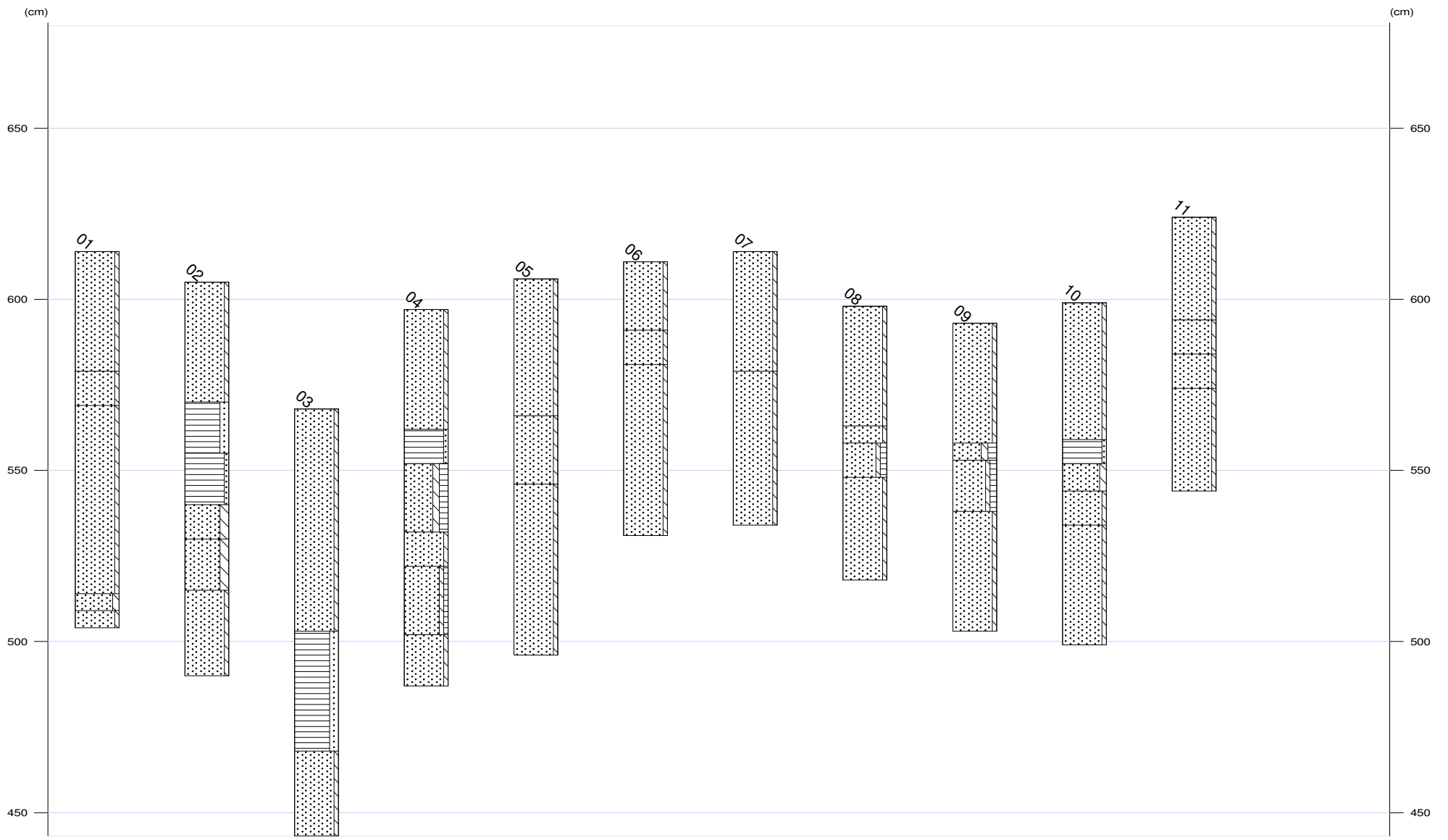
Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

209839 / 548990

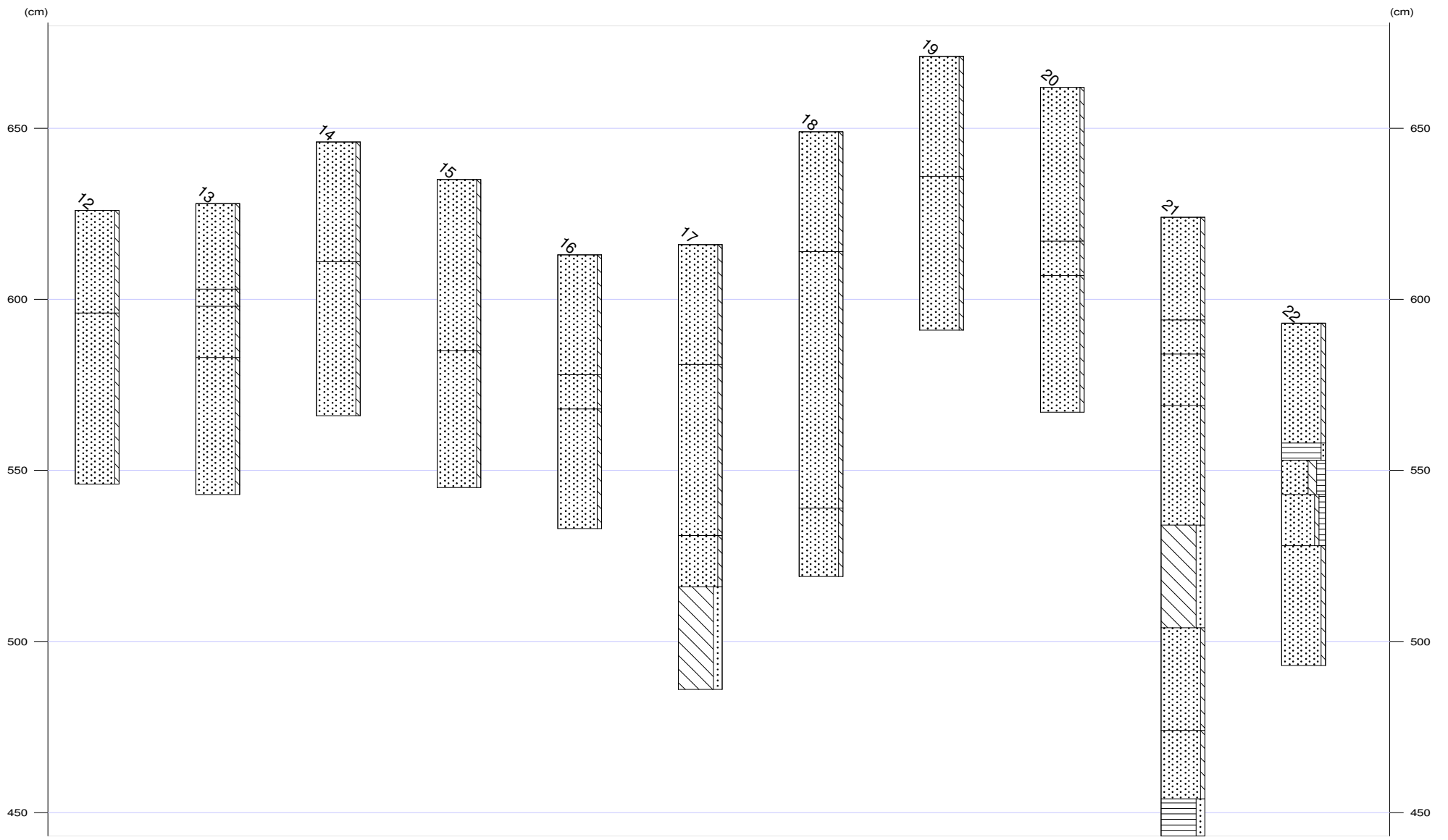

Appendix Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg: Boorstaten

Appendix Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg: Boorstaten

01

X-coördinaat (m) : 212280
Y-coördinaat (m) : 551111
Maaiveld (cm) : 614

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 35	zand zwak siltig, grijs, mix, vergraven
35 - 45	zand zwak siltig, bruin, 7,5yr3/4, Zand: matig fijn, BC-horizont
45 - 100	zand zwak siltig, geel, 10yr6/6, Zand: matig fijn, C-horizont
100 - 105	zand matig siltig, geel, 10yr6/6, Zand: zeer fijn, Opm.: dun humus-inspoelingslaagje
105 - 110	zand zwak siltig, geel, 10yr6/6, Zand: matig fijn, C-horizont

02

X-coördinaat (m) : 212321
Y-coördinaat (m) : 551134
Maaiveld (cm) : 605

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 35	zand zwak siltig, donker-bruin, 10yr2/2, bouwvoor
35 - 50	veen sterk zandig, donker-GR, bruin, 10yr2/1, Veen: sterk amorf, opgebrachte grond
50 - 65	veen zwak zandig, donker-GR, bruin, 10yr2/1, Veen: sterk amorf, Opm.: intact
65 - 75	zand sterk siltig, donker-bruin, 7,5yr2/3, B-horizont
75 - 90	zand sterk siltig, bruin, 7,5yr4/4, BC-horizont, Opm.: inspoeling uit veen, geen podzol
90 - 115	zand zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont

03

X-coördinaat (m) : 212360
Y-coördinaat (m) : 551160
Maaiveld (cm) : 568

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 65	zand zwak siltig, grijs-bruin, 10yr3/2, opgebrachte grond
65 - 100	veen sterk zandig, donker-bruin, 10yr2/2
100 - 125	zand zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont, Opm.: top pleistoceen

04

X-coördinaat (m) : 212360
Y-coördinaat (m) : 551110
Maaiveld (cm) : 597

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 35	zand zwak siltig, grijs-bruin, 10yr3/2, bouwvoor, opgebrachte grond
35 - 45	veen zwak zandig, donker-bruin, 10yr2/1, Veen: sterk amorf, Opm.: intact
45 - 65	zand matig siltig, sterk humeus, donker-bruin, 7,5yr2/3, B-horizont
65 - 75	zand zwak siltig, licht-bruin, 10yr5/4, C-horizont
75 - 95	zand zwak siltig, zwak humeus, bruin, 7,5yr3/4, B-horizont
95 - 110	zand zwak siltig, licht-bruin, 10yr5/4, C-horizont

05

X-coördinaat (m) : 212358
Y-coördinaat (m) : 551058
Maaiveld (cm) : 606

Appendix Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg: Laagbeschrijvingen

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 40	zand	zwak siltig, donker-bruin, 10yr3/2, bouwvoor
40 - 60	zand	zwak siltig, bruin, 10yr4/4, BC-horizont
60 - 110	zand	zwak siltig, geel, 10yr6/6, Zand: matig fijn, Opm.: dekszand

06

X-coördinaat (m) : 212363
Y-coördinaat (m) : 551007
Maaiveld (cm) : 611

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 20	zand	zwak siltig, donker-bruin, 10yr3/2, vergraven
20 - 30	zand	zwak siltig, bruin, 10yr4/4, BC-horizont
30 - 80	zand	zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont

07

X-coördinaat (m) : 212402
Y-coördinaat (m) : 551035
Maaiveld (cm) : 614

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 35	zand	zwak siltig, bruin, 10yr3/2, bouwvoor
35 - 80	zand	zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont

08

X-coördinaat (m) : 212400
Y-coördinaat (m) : 551081
Maaiveld (cm) : 598

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 35	zand	zwak siltig, donker-bruin, 10yr3/2, bouwvoor
35 - 40	zand	zwak siltig, grijs, mix, vergraven, Opm.: veenbrokken
40 - 50	zand	zwak siltig, matig humeus, bruin, 7,5yr3/4, B-horizont
50 - 80	zand	zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont

09

X-coördinaat (m) : 212400
Y-coördinaat (m) : 551135
Maaiveld (cm) : 593

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 35	zand	zwak siltig, bruin, 10yr3/2, bouwvoor
35 - 40	zand	matig siltig, sterk humeus, bruin, 7,5yr2/3, B-horizont
40 - 55	zand	zwak siltig, matig humeus, bruin, 7,5yr4/4, BC-horizont, Opm.: lijkt een podzol
55 - 90	zand	zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont

10

X-coördinaat (m) : 212441
Y-coördinaat (m) : 551158
Maaiveld (cm) : 599

Appendix Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg: Laagbeschrijvingen

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	
0 - 40	zand	zwak siltig, donker-bruin, 10yr3/2, bouwvoor
40 - 47	veen	zwak zandig, donker-grijs-bruin, 10yr2/2, Veen: sterk amorf, Opm.: veenlaag, intact
47 - 55	zand	matig siltig, donker-bruin, 10yr3/2, B-horizont, Opm.: tot pleistoceen intact, geen podzol
55 - 65	zand	zwak siltig, bruin, 10yr4/4, BC-horizont
65 - 100	zand	zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont

11

X-coördinaat (m) : 212437
Y-coördinaat (m) : 551109
Maaiveld (cm) : 624

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	
0 - 30	zand	zwak siltig, donker-10YR3/2, br, bouwvoor
30 - 40	zand	zwak siltig, bruin, 7,5yr2/3, B-horizont
40 - 50	zand	zwak siltig, bruin, 10yr4/4, BC-horizont
50 - 80	zand	zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont

12

X-coördinaat (m) : 212440
Y-coördinaat (m) : 551060
Maaiveld (cm) : 626

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	
0 - 30	zand	zwak siltig, donker-bruin, 10yr3/2, bouwvoor
30 - 80	zand	zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont

13

X-coördinaat (m) : 212439
Y-coördinaat (m) : 551012
Maaiveld (cm) : 628

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	
0 - 25	zand	zwak siltig, donker-bruin, 10yr3/2, bouwvoor
25 - 30	zand	zwak siltig, bruin, 7,5yr3/3, B-horizont
30 - 45	zand	zwak siltig, bruin, 7,5yr4/4, BC-horizont
45 - 85	zand	zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont

14

X-coördinaat (m) : 212480
Y-coördinaat (m) : 551035
Maaiveld (cm) : 646

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	
0 - 35	zand	zwak siltig, donker-bruin, 10yr3/2, bouwvoor
35 - 80	zand	zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont

15

X-coördinaat (m) : 212477
Y-coördinaat (m) : 551083
Maaiveld (cm) : 635

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 50	zand	zwak siltig, donker-bruin, 10yr3/2, bouwvoor
50 - 90	zand	zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont

16

X-coördinaat (m) : 212480
Y-coördinaat (m) : 551135
Maaiveld (cm) : 613

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 35	zand	zwak siltig, donker-bruin, 10yr3/2, bouwvoor
35 - 45	zand	zwak siltig, bruin, 10yr4/4, BC-horizont
45 - 80	zand	zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont

17

X-coördinaat (m) : 212519
Y-coördinaat (m) : 551160
Maaiveld (cm) : 616

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 35	zand	zwak siltig, donker-bruin, 10yr3/2, bouwvoor
35 - 85	zand	zwak siltig, grijs, mix, vergraven, Opm.: brokken E, B en C
85 - 100	zand	zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont
100 - 130	leem	sterk zandig, groen-grijs, 2,5y5/4, Opm.: keileem

18

X-coördinaat (m) : 212521
Y-coördinaat (m) : 551110
Maaiveld (cm) : 649

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 35	zand	zwak siltig, donker-bruin, 10yr3/2, bouwvoor
35 - 110	zand	zwak siltig, grijs, mix, vergraven, Opm.: brokken E, B en C
110 - 130	zand	zwak siltig, grijs, 2,5y6/3, C-horizont

19

X-coördinaat (m) : 212520
Y-coördinaat (m) : 551060
Maaiveld (cm) : 671

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 35	zand	zwak siltig, donker-bruin, 10yr3/2, bouwvoor
35 - 80	zand	zwak siltig, geel, 10yr6/3, C-horizont

20

X-coördinaat (m) : 212520
Y-coördinaat (m) : 551010
Maaiveld (cm) : 662

Appendix Elsloo, Hoofdweg/Kloosterweg: Laagbeschrijvingen

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 45	zand zwak siltig, donker-bruin, 10yr3/2, bouwvoor
45 - 55	zand zwak siltig, bruin, 7,5yr4/4, BC-horizont
55 - 95	zand zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont

21

X-coördinaat (m) : 212418
Y-coördinaat (m) : 551096
Maaiveld (cm) : 624

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 30	zand zwak siltig, donker-bruin, 10yr3/2, bouwvoor
30 - 40	zand zwak siltig, donker-bruin, 7,5yr2/3, B-horizont
40 - 55	zand zwak siltig, bruin, 7,5yr3/4, BC-horizont
55 - 90	zand zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont
90 - 120	leem sterk zandig, grijs, 2,5y5/3, Opm.: zandbrokken, kryoturbaat, grindloos
120 - 150	zand zwak siltig, grijs, 2,5y5/3, Zand: matig fijn, Opm.: dekzand
150 - 170	zand zwak siltig, grijs, 2,5y5/3, Opm.: gekryoturbeerde leemlagen
170 - 190	veen sterk zandig, donker-bruin, 2,5y2/2

22

X-coördinaat (m) : 212439
Y-coördinaat (m) : 551135
Maaiveld (cm) : 593

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 35	zand zwak siltig, donker-bruin, 10yr3/2, bouwvoor, opgebrachte grond
35 - 40	veen zwak zandig, donker-grijs-bruin, 10yr2/1, Veen: sterk amorf
40 - 50	zand sterk siltig, sterk humeus, donker-bruin, 10yr2/3, B-horizont, Opm.: geen podzol
50 - 65	zand zwak siltig, matig humeus, bruin, 10yr4/4, BC-horizont
65 - 100	zand zwak siltig, geel, 10yr6/6, C-horizont